

УДК 378.14

**ПРО ВПРОВАДЖЕННЯ КОМПЕТЕНТІСНОГО
ПІДХОДУ У ВИЩУ ОСВІТУ США**

Бахмат Л. В.

*Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна
академія» Харківської обласної ради*

У статті розглядається впровадження компетентісного підходу у вищу освіту США та аналізуються он-лайн і традиційні коледжі й університети, які використовують цей підхід.

Ключові слова: компетентісний підхід, компетенції, американські компетентісні програми.

**О ВНЕДРЕНИИ КОМПЕТЕНТНОСТНОГО ПОДХОДА
В ВЫСШЕЕ ОБРАЗОВАНИЕ США**

Бахмат Л. В.

В статье рассматривается внедрение компетентностного подхода в высшее образование США и анализируются традиционные и он-лайн колледжи и университеты, использующие этот подход.

Ключевые слова: компетентностный подход, компетенции, американские компетентностные программы.

**ABOUT THE IMPLEMENTATION OF COMPETENCY-BASED
APPROACH IN HIGHER EDUCATION OF THE UNITED STATES**

L. V. Bakhmat

The article deals with the implementation of competency-based approach in higher education of the United States. The author analyzes traditional and online colleges and universities that use competency-based programs.

Key words: competency-based approach, competencies, American competency-based programs.

Постановка проблеми. Протягом останніх років освітні системи більшості країн світу зазнають суттєвих змін, тому модернізація діючих, і розробка та використання нових систем є актуальним завданням сьогодення. Однією з моделей покращення якості навчального процесу є компетентнісний підхід (англ. *competency-based approach*), особливість якого полягає в конкретному визначенні навчальними закладами компетенцій якими мають оволодіти студенти. У країнах Європи та США спостерігається постійний рух до цієї парадигми освіти, що ідеально відповідає сучасному соціально-політичному контексту. «Важливою причиною популярності компетентнісного підходу є сподівання на те, що завдяки його застосуванню може бути (і буде) зменшена прогалина між ринком праці та освітою. Основна ідея використання даного підходу полягає в тому, що ВНЗ повинні стимулювати студентів до отримання компетенцій, необхідних для майбутніх професій та суспільства в цілому» [6, 1].

Аналіз досліджень і публікацій. Багато вітчизняних і зарубіжних учених займалися вивченням питання компетентнісного підходу в освіті, серед яких праці Л. Анциферова, А. Аргуельєс, Г. Балл, П. Боер, В. Болотов, С. Батишев, С. Бондар, К. Вельде, С. Вершловський, Е. Гончі, В. Журавльов, В. Краєвський, Г. МакАшан, М. Мюлдер, Дж. Равен, В. Серіков, Р. Уайт, О. Хуторський, І. Яшук та інші. Важливим для України є досвід упровадження та використання компетентнісного підходу в сучасній освіті країн світу.

Мета статті – розглянути та проаналізувати компетентнісний підхід до підготовки фахівців у вищій освіті США.

Виклад основного матеріалу. Як зазначається в програмному документі ЮНЕСКО, «нові умови у сфері праці впливають на цілі викладання та підготовки в галузі вищої освіти. Просте розширення змісту навчальних програм і збільшення робочого навантаження на студентів не можуть бути реалістичним рішенням цієї проблеми. Тому перевагу слід надавати предметам, які розвивають інтелектуальні здібності студентів, дозволяють розумно підходити до технічних, економічних, культурних змін дають можливість отримувати та розвивати в процесі навчання такі якості, як ініціативність, дух підприємництва й пристосованість, а також дозволяють їм більш упевнено працюва-

ти в сучасному виробничому середовищі» [1, 15]. Міжнародні організації, зокрема Організація Об'єднаних Націй, Рада Європи та інші, підтримують процеси модернізації сучасної освіти. Саме тому поставлено завдання отримувати кращі особистісні та соціально орієнтовані результати освітньої діяльності студентів. Їх досягнення можливе завдяки реалізації компетентнісного підходу у вищій освіті, який будемо розглядати як спрямованість навчально-виховного процесу на досягнення результатів.

Варто відзначити довготривалість інтересу до компетентнісного підходу в освіті. Ще в 60 – 70-х роках ХХ століття американські вчені опублікували низку праць, присвячених компетентнісній освіті, а Департамент освіти США профінансував 10 коледжів та університетів розвитку дослідних тренувальних програм для вчителів початкової школи, які включали точну специфікацію компетенцій.

Протягом 70-х років минулого століття спостерігався «компетентнісний рух» і в Європі, який характеризувався детальним аналізом різноманітних поведінкових аспектів професійних задач; у США в цей період компетентнісні програми стали важливими освітніми моделями для студентів старшого віку, результати яких оцінювались виконанням поставлених завдань, а не відвідуваністю навчального закладу. У Великобританії та Австралії компетентнісний підхід став важливою частиною національної освітньої реформи, хоча дещо відрізнявся від початково впровадженої моделі. Згодом Мексика, Коста-Рика, Нова Зеландія, Франція та інші країни також стали використовувати цей підхід.

Слід зазначити, що з часу свого виникнення компетентнісна освіта мала як прибічників, так і противників. У сучасній літературі вона розглядається з боку загальноприйнятого холистичного підходу.

Департамент освіти США вважає, що «компетентнісні стратегії забезпечують студентів персоналізованими можливостями навчання» [7, 1] та дозволяють їм продемонструвати та підтвердити свою компетентність, незалежно від витраченого часу, місяця чи швидкості навчання. Ці стратегії включають он-лайн та змішане навчання, навчання у двох навчальних закладах одночасно тощо.

Центр Американського Прогресу займається вивченням можливостей та проблем компетентнісної освітньої моделі, яка застосовується у місцевих коледжах (community college), наприклад, Ріо Саладо Коледж (Rio Salado College); державних та приватних чотирирічних закладах (public and private 4-year institutions), Університетський коледж Мерілендського університету (The University of Maryland University College) та Алверно коледж (Alverno College).

Ребекка Клейн-Коллінз, директор наукових дослідів Ради емпіричного навчання дорослих (the Council for Adult and Experiential Learning), вважає, що завдяки компетентнісній освіті можливе зменшення часу для отримання наукового ступеня, і виділяє дві групи американських ВНЗ:

1. Перша група використовує програми коледжів, в яких дисципліни (курси) розраховані в кредитних годинах, але окреслила низку очікуваних результатів, які отримають випускники. Наприклад, Місцевий коледж округу Делавер (Delaware County Community College), штат Пенсільванія, окреслив 11 компетенцій, які починаються так: бути досвідченим в (be proficient in), бути компетентним (be able to), мати навички для (have the skills to), мати концепцію (have a concept of), застосовувати значення (apply the meaning).

2. Друга група відмовилася від традиційної системи кредитних годин та «віднайшла» традиційні навчальні плани та оцінювання навчання: «В одних студенти мають зробити серію проєктів, у інших визначаються потреби студентів й обираються ментори, які допомагають у виборі освітніх ресурсів, наприклад, курсів як у своєму закладі, так і в інших, самостійно проведених дослідженнях» [3, 1]. Прикладом може бути Вестмінстерський коледж (Westminster College) в Солт Лейк Сіті, штат Юта, який у 2008 році заснував нову компетентнісно орієнтовану двохрічну програму з бізнесу для бакалаврів, протягом якої студенти повинні оволодіти 70 компетенціями.

Інформаційно-технологічна революція останніх десятиріч створила низку інноваційних можливостей для отримання освіти. Національна кооперація вищої освіти (the National Postsecondary Education Cooperative) за ініціативою Департаменту освіти США у 2002 році проаналізувала досвід восьми організацій, з такими висно-

вками: «Доступ до можливостей навчання зараз набагато більший, ніж в будь-який інший час» [4, 1]. Однією з восьми організацій був добре відомий у США Університет Вестерн Говернорс (Western Governors University), який готує фахівців, за компетентісно засновану систему, починаючи з 1999 року. Програми розробляються спеціалістами галузі, які визначають компетенції, необхідні для студентів. Звичним є написання робіт, виконання тестів і завдань, проте система фокусується не на кількості кредитних годин, а на отриманих компетенціях випускників. Ось переваги, наведені на сайті Університету, які існують саме завдяки компетентнісному підходу:

- якщо студент має необхідні знання чи досвід у певній галузі, немає необхідності «переучуватися»: є можливість більш швидкого отримання ступеня;
- успішне виконання всіх поставлених завдань гарантує прискорення програми та економію грошей;
- запропоновані наукові ступені схвалені іншими навчальними закладами та роботодавцями.

Відкрита Ініціатива Навчання Карнегі та Меллона (the Carnegie Mellon Open Learning Initiative) також використовує компетентнісний підхід. У США є й багато інших новаторів, які застосовують елементи компетентнісної освіти. Наприклад, відома пропозиція Відкритої Ініціативи Бейджів Мозілли та Інституту Технологій Массачусетс (Mozilla's Open Badges Initiative and Massachusetts Institute of Technology) проведення безкоштовних, якісних курсів коледжів онлайн.

Університет південного Нью-Хемпшира (Southern New Hampshire University) започаткував нову онлайн програму – Коледж для Америки (College for America), яка з 2013 року отримала фінансування Департаменту освіти. Для отримання першого ступеня вищої освіти студенти мають виконувати завдання та продемонструвати 120 компетентностей, які формулюються як *можу зробити (can do)*, *можу використовувати (can use)*, *можу аналізувати (can analyze)* тощо. Студенти отримують доступ до цієї програми завдяки своїм роботодавцям (компаніям, які домовилися про партнерство).

Згідно з даними Національного центру статистик освіти (The National Center for Education Statistics), у період з 2000 до 2010 pp. кіль-

кість студентів від 25 років та старше зростає на 42 %. Компетентнісний підхід може стати важливим фактором забезпечення освітою незвичних студентів, наприклад, працюючих дорослих, яким потрібен учений ступінь, а разом із ним більш оплачувана та перспективна робота та краще життя. Дисциплінованість, організованість, відданість, бажання отримати учений ступінь (не лише закінчити курс), осмислення освітніх і кар'єрних цілей – є необхідними компонентами успішного навчання в системі компетентнісної освіти.

Для досягнення максимального потенціалу компетентнісної освіти тісно співпрацюють усі освітні галузі США: Департамент освіти, Департамент праці та акредитуюча організація (the accreditor community). Лише завдяки активній співпраці всіх освітніх галузей компетентнісна освіта зможе задовольнити потреби суспільства ХХІ століття.

Висновки. Отже, можемо стверджувати, що компетентність фахівця є ключовою проблемою освітньої політики США. Все більше коледжів, університетів (як традиційних, так і віртуальних) готують випускників, використовуючи компетентнісні програми, які підтримуються та поширюються державними освітніми структурами. Американська модель упровадження компетентнісного підходу в навчальний процес може служити наочним прикладом для України.

Подальшої розробки потребує аспект упровадження компетентнісного підходу в систему вищої освіти та забезпечення технічними й інформаційними ресурсами.

ЛІТЕРАТУРА

1. Професійна педагогічна освіта: компетентнісний підхід : монографія / за ред. О.А. Дубасенюк. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. – 412 с. [Електронний ресурс]
2. Rebecca Klein-Collins. Competency-Based Degree Programs in the U.S. Postsecondary Credentials for Measurable Student Learning and Performance. Режим доступу: http://www.cael.org/pdfs/2012_CompetencyBasedPrograms.
3. Robert Gibson. Competency-Based Learning: Four Challenges and Impediments. Режим доступу: <http://www.americanprogress.org/issues/>